

KÉRÉS ÉS KÖSZÖNTÉS AZ ÚJ ESZTENDŐBEN*

Ahhoz, hogy a gondolkodás és befogadás folyamatosságát megteremtsem, bevezető mondataimat a püspök úr beszédének zárógondolataihoz kapcsolódva fogalmazom meg. Szó volt egyebek közt iskoláinkról, arról, hogy az iskolával való törődés a jövővel való törődést jelenti, és hogy a jövőbe-tekintés természet-szerűen jár együtt a reménységgel. Ehhez azt teszem hozzá, hogy a reményke-dés a derűs világszemlélet jele, és erre akkor is szükségünk van – nem önálta-tásként, hanem erőforrásként –, ha kilátásaink nem mindenben kedvezőek. Én is ebben a szellemben szeretnék szólni, felidézve azt a sajátos hangulatot is, amely kultúránkban az év első napjához kötődik. Ehhez hadd hivatkozzam arra a sok-szor elfelejtett elvre, mely szerint ha valaki nyilvánosság előtti beszédre vállal-kozik, számolnia kell azzal is, hogy hol, kiknek, milyen alkalommal beszél.

Nos, az új esztendő első istentiszteletéről érkezünk nemrég az Erdélyi Uni-tárius Egyház püspöki rezidenciájára, ahol meghallgattuk a püspök úr múltat idéző, jövőt vizsgáló beszédét. Ezzel minden rendjén van, némi gondot csupán az okozhat, hogy mindez a szilveszteri mulatság után történik. De természetesen ez sem jelent valódi gondot, az említett retorikai elvhez igazodva mégis utalnom kellett rá, annál is inkább, mert Egyházunk főgondnokaként olyan hangot sze-retnék megütni, amelynek derűje jó társa lehet a templomi komolyságnak.

Remélem, ezek után mindenki sejti, milyen szellemben kívánok beszélni. Gondolataimat kérések formájában adom elő, de ezt megelőzően a 2005-ös uni-tárius falinaptár első textusát idézem emlékezetünkbe: *Újra örömeiket lelik az alázatosak az Úrban*. Azért utalok erre a bibliai versre, mert amikor áttekintet-tem új falinaptárunkat, én is úgy találtam, hogy összhangban van ez az ézsaiási gondolat az év eleji indulás erejével, hangulatával. Figyeljük meg az idézett mondat nyelvi anyagát, szórendjét, nyomatékát. A kontextustól függetlenül is felismerhetjük, hogy van benne egy ki nem mondott állítás: *volt idő*, amikor nem lehettek örömeiket az alázatosak az Úrban, de most olyan idő érkezett el, amelyben *ismét* örülhetnek.

Ezek előrebocsátása után – amint már jeleztem – néhány kérést szeretnék szavakba foglalni. Kéréseim keretét olyan alapviszonyok képezik, amelyek egy-házi, közösségi életünkben különlegesen fontosak.

Elsőként lelkészeinkhez fordulok, és arra kérem őket, tartsanak az új eszten-dőben minél több jó egyházi beszédet. Azt, hogy milyen a jó egyházi beszéd, nem lehet néhány szóban megszövegezni, most mégis megemlítek annyit, hogy

* Elhangzott 2005. január 1-jén, a püspöki fogadáson.

nem elég a *hitre* hivatkozni, fontosságát emlegetni, a *higgyetek* parancsát ismételtetni. Meg kell fogalmazni minél változatosabb, átérezhetőbb és elgondolhatóbb formában, hogy mi a hit, hogyan működik, miben nyilatkozik meg. Az idézett bibliai vers kapcsán az is megjegyezhető, hogy nem elég az *alázatosságra* való ismételt utalás, de nem elég e fogalom általános jegyeinek lajstromba vétele, sőt – bár ez nagyon fontos – az erkölcsi értékek rendszerében való elhelyezése sem. A híveket az előbbi szempontokkal együtt az érdeklő elsősorban, hogy a mai léthelyzetekben, 2005 konkrét viszonyhálózatában az alázatosság mely formáinak a *megélése* várható el a magára, embertársára és Istenére adó embertől. S minderről úgy kell beszélni, hogy ne csak az érzelmek mozduljanak meg, hanem az értelem is, s a hallgatóban ezzel együtt a cselekvésre készítő akarat is megszülessen.

Lelkészeink után híveinkhez szólok, ezúttal is arra kérve őket, amit nekik már többször is szóvá tettem: az új esztendőben több jóindulattal, megfontoltsággal és tevékenyebben vegyenek részt egyházi életünkben. Ismételten fontolóra kell vennünk azt, hogy az egyház hitünk megélésével együtt nyelvünk és kultúránk fenntartásának és művelésének is kerete, és ez az új évben is létszükségletünk. Amikor erre kérem Egyházunk világi tagjait, a személyes belátásra és felelősségre gondolok, s nem valami passzív jelenlétre vagy szolgálalkúságra. Külön megjegyzem, hogy e személyességhez tartozik a jóindulatban fogant kritikai gondolkodás és véleménynyilvánítás is.

A következőkben testvéregyházaink vezetőihez és híveihez fordulok. Tőlük azt kérem tisztelettel, hogy vallásunkban, egyházi szervezetünkben, társadalmi léthelyzetünkben minket, unitáriusokat is partnernek: egyenlő félnek tekintsenek. Ne gyengítsék saját magukat és jövőjüket azzal, hogy lebecsülnek bennünket. Ha ők itthon – velünk együtt – a többségi nemzettől elvárják, hogy a kisebbségieket egyenrangú állampolgárokként, egyenjogú közösségekként kezeljék, akkor mi is elvárhatjuk tőlük, hogy ne nézzenek minket másodrangú keresztyéneknek.

Végül politikusainkhoz szólok röviden, és arra kérem őket, hogy mind a román parlamentben, mind a magyar kormánnyal való kapcsolatukban *érdekképviseletünk* elvei szerint járjanak el. Politikai helyzetünk az itthoni választások és az új kormány kinevezése és parlamenti elfogadása után, most, az új esztendőben ígéretesebbnek mutatkozik, mint amilyen a korábbi időszakban volt. Érdekképviseletünk tagjaitól tehát most nyomatékosabban várhatjuk el, hogy a választási kampányban megfogalmazott szándékaik és ígéreteik ne maradjanak pusztán nyilatkozatok.

Boldog új évet mindannyiunknak!

Könyvszemle

Herepei János: *Kolozsvár történeti helyrajza*. Sajtó alá rendezte és az utószót írta: Sas Péter. Művelődés. Kolozsvár, 2004. 717 l.

Herepei János (1891–1970) nevét gyakran a Kelemen Lajoséval szokták társítani. Ők ketten voltak Erdély legelhivatottabb művelődéstörténészei a múlt század első felében. Míg Kelemen Lajost származása az unitárius múlthoz kötötte, Herepeit a református ősök emléke kötelezte. De alkalomadtán mindketten a másik felekezetre is tekintettel voltak. Herepei aztán igazán büszke lehetett felmenőire. Református kollégiumi tanárok, lelkészek egész sorától örökölte a múlt iránti érdeklődést. Apja, nagyapja is abban a Farkas utcai papilakban élt, amelyben ő meglátta a világot s felnevelkedett. A Református Kollégium elvégzése után, 1910-ben az egyetem magyar–történelem–régészet szakára iratkozik be, 1914-től már Pósta Béla professzor intézetében segédarcheológus. Aztán a világháború öt évre elragadja a polgári életből. Hazatérte után a román egyetem keretében is régészkedhet, de éppen a kolozsvári Fötéren felszínre került honfoglaláskori sírleletek azonosításáért kénytelen pályát változtatni. 1925-től a Minerva Nyomdai Műintézet könyvelője. Csak szabadidejét fordíthatja kutatásra, levéltári, múzeumi bűvárkodásra. Megjelent közleményeire így is felfigyelnek. Megválasztják az Erdélyi Kárpát Egyesület gyűjteményei őréül. Iskolai és egyházi levéltárak, éremgyűjtemények rendezésére kérik fel. A kolozsvári Református Kollégium levéltárosául választja, a kalotaszegi egyházmegye világi főjegyzőjéül. Aztán 1938 elején a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum választmánya őt bízta meg az igazgatói tisztséggel. Ez már fizetett, felkészültségéhez méltó állás. A rövidesen beköszöntő bécsi döntés után különösen nehéz feladatok várnak rá.

1944 őszén elrendelik a múzeum legértékesebb anyagának ládába csomagolását és elmenekítését. Bár Herepei követi a szállítmányt, s mindent megtesz biztonságba helyezéséért, 1945 márciusának végén a zalaegerszegi állomáson bombatalálat következtében porrá ég a több ládányi kincs. Ezzel elkezdődik Herepei lelki és testi kálváriája. Hiszen büntudatot érezhetett, hogy végrehajtotta a menekítést, s nem térhetett haza, mert tartania kellett az esetleges jogi felelősségre vonástól. Három évig Keszthelyen nyomorgott, majd Bonyhádon vállalta egy ottani székely múzeum felállítását, de 1950-ben az állam ezt a múzeumot feloszlatta. Ezután a szekszárdi múzeumba járhatott be szerény napidíjasként. 1953-ban lánya munkahelyére, a Tolna megyei Kajdacsra költözött. Itt minden könyvtártól, más segédeszköztől távol fogott neki jegyzetei alapján munkáit összegezni. 1957-ben a szegedi egyetem magyar irodalmi tanszékének munkatársai figyeltek fel tevé-